

APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮGYVENDINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įgyvendinimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato smurto (fizinio, psichologinio, seksualinio, nepriežiūros) prieš asmenį pasekmes asmens fizinei, psichikos, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir raidai, smurto atpažinimo kriterijus, Vilniaus Antakalnio gimnazijos darbuotojų veiksmus įtarus, kad mokinys galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, keitimosi asmens duomenimis, susijusiais su smurtu artimoje aplinkoje, procedūrą.

2. Šio Tvarkos aprašo tikslas – kaip galima anksčiau atpažinti mokinį, kuris galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, ir tinkamai reaguoti į jam kylančią grėsmę.

3. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu.

4. Šis Tvarkos aprašas taikomas visiems Vilniaus Antakalnio gimnazijos darbuotojams, kurie gauna informacijos apie asmenis, patyrusius smurtą artimoje aplinkoje, arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų.

5. Apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Artima aplinka** – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės, giminystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį;

5.2. **Pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui** – informacija, konsultacijos ir (ar) paslaugos, teikiamos smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui, atsižvelgiant į smurto artimoje aplinkoje pobūdį, dėl šio smurto atsiradusius jo poreikius, taip pat ir individualius poreikius;

5.3. **Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku, ir (ar) vaikas, gyvenantis artimoje aplinkoje, kurioje buvo smurtauta;

5.4. **Smurtas artimoje aplinkoje** – artimoje aplinkoje veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, turtinę ir (ar) neturtinę žalą;

5.5. **Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo** – asmuo, keliantis pagrįstą įtarimą, kad gali panaudoti smurtą artimoje aplinkoje;

5.6. **Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo** – asmuo, prieš kurį, pagrįstai įtariama, gali būti panaudotas smurtas artimoje aplinkoje;

5.7. **Specializuota kompleksinė pagalba** – pagalba smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims, kurią organizuoja, koordinuoja ir (ar) teikia specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, kaip tai nustatyta Lietuvos

Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 14 straipsnyje;

5.8. **Specializuotos kompleksinės pagalbos centras** – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriam Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 16 straipsnyje nustatyta tvarka suteikta teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims.

II SKYRIUS

SMURTO FORMOS IR SMURTO ATPAŽINIMO KRITERIJAI

6. Išskiriamos šios smurto prieš asmenį formos: fizinis, psichologinis, seksualinis, ekonominis smurtas ir vaiko nepriežiūra. Gali būti naudojamas vienos formos smurtas, tačiau dažniausiai pasitaiko keletą jų kombinacija, pavyzdžiui, seksualinis smurtas naudojamas kartu su fiziniu ir psichologiniu smurtu. Smurtą artimoje aplinkoje galima atpažinti ne iš vieno, o iš kelių kriterijų, todėl būtina įvertinti smurto artimoje aplinkoje kriterijų visumą.

7. Fizinis smurtas gali pasireikšti:

- 7.1. smūgiavimu, daužymu, spardymu, stumdymu;
- 7.2. mušimu;
- 7.3. purtymu, žnaibymu, draskymu, kandžiojimu;
- 7.4. tampymu už plaukų ar ausų;
- 7.5. smaugimu, kankinimu (pvz.: vertimu ilgą laiką stovėti nepatogioje padėtyje, karštyje ar šaltyje ir pan.);
- 7.6. uždarymu ir laikymu tamsoje (pvz.: rūsyje, spintoje ir pan.);
- 7.7. deginimu (cigarečių gesinimo žymės, kitų įkaitintų daiktų nudeginimai ant kūno), plikymu vandeniui, badymu;
- 7.8. ginklų ar kitų žalojančių daiktų naudojimu, t. y. tai, kas sukelia fizinį skausmą ir jį žaloja;
- 7.9. kitais tyčiniiais fiziniiais veiksmais, sukeliančiais skausmą, darančiais žalą arba keliančiais pavojų asmens gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui.

8. Fizinis smurtas gali būti vienkartinis įvykis arba pasikartojantys, ilgą laiką besitęsiantys veiksmai. Fizinio smurto sukelta fizinė žala gali varijuoti nuo lengvo nubrozdinimo, mėlynių iki kaulų lūžių ar net gyvybei grėsmingų sužalojimų. Dažniausiai fizinis smurtas palieka žymes ant asmens kūno, tačiau neretai apie patirtą traumą galima spręsti iš asmens elgesio ar emocijų.

9. Fizinio smurto atpažinimo kriterijai:

- 9.1. fiziniai požymiai:
 - 9.1.1. mėlynės arba kraujosruvos (pavienės ar daugybinės vienoje ar keliose vietose), panašaus dydžio, gali būti įvairių daiktų formų (virvės, diržo ir pan.), suaugusio įkandimo (dantų žymės. Jos gydomos keičiasi nuo raudonos (0–2 dienų) – mėlynos (2– 5 dienų) – žalsvos (5–7 dienų) – geltonos (7–10 dienų) – rudos (10–14 dienų) spalvos ir po 2–4 savaičių pranyksta;
 - 9.1.2. nudeginimai (pavieniai ar daugybiniai), nuplikymai įvairiose (matomose ar (ir) nepastebimose) kūno vietose, neturintys pagrįsto paaiškinimo;
 - 9.1.3. nušalimai (sutinusios, paraudusios kojos ar rankos), kuriems nėra pagrįsto paaiškinimo;
 - 9.1.4. įdrėskimai, įpjovimai, nubrozdinimai ar randai, kuriems nėra įtikinamo paaiškinimo ar paaiškinimas nepagrįstas;
 - 9.1.5. burnos ertmės, pilvo ir krūtinės ertmės sužalojimai (kepenų, blužnies), kai tai nesusiję su medicinine būkle ar nėra patvirtinta sunkia netyčine trauma, įgimtomis priežastimis;
 - 9.1.6. stuburo sužalojimo požymiai (slankstelių pažeidimai, kaklo sužalojimas), kaukolės ertmės, kitų kaulų lūžiai (pavieniai ar daugybiniai), kai tai nesusiję su vaiko medicinine būkle (pvz.:

- trapių kaulų sindromu) ar netyčine sunkia trauma, nėra paaiškinimo arba jis nepagrįstas;
- 9.1.7. tinklainės kraujosruvos ar akių sužalojimai, kai tai nesusiję su medicinine būkle ar nėra patvirtinta sunkia netyčine trauma, įgimtomis priežastimis;
 - 9.2. emociniai ir elgesio požymiai:
 - 9.2.1. nerimastingumas, baimingumas;
 - 9.2.2. tam tikrų asmenų, vietų baimė (pvz.: bijo tam tikrų suaugusiųjų, bijo grįžti namo);
 - 9.2.3. savęs nuvertinimas (pvz.: sako, kad jis nevykėlis, jam nepavyks atlikti užduočių);
 - 9.2.4. perdėtas nuolankumas, paklusnumas;
 - 9.2.5. agresyvumas (pvz., muša ar spardo savo augintinį arba tam tikrą asmenį);
 - 9.2.6. nuotaikų kaita, impulsyvios reakcijos (pvz.: greitai įniršta, tranko daiktus ir staiga ima juoktis);
 - 9.2.7. prislėgtumas (pvz.: nesišypso, nesijuokia);
 - 9.2.8. padidintas jautrumas aplinkos dirgikliams (pvz.: išsigąsta staigių kito asmens judesių, netikėtų garsų);
 - 9.2.9. nemiga (pvz.: negali užmigti, sapnuoja košmarus);
 - 9.2.10. valgymo sutrikimai;
 - 9.2.11. atsiribojimas (pvz.: nenori įsitraukti į bendrą grupės / klasės veiklą, nebendruoja su kitais vaikais, lieka nuošalyje);
 - 9.2.12. probleminis ir (ar) provokuojantis elgesys grupėje ar klasėje (pvz.: tyčia pažeidinėja taisykles, vagia, vartoja alkoholį);
 - 9.2.13. vengiantis elgesys kasdienėje veikloje (pvz.: atsisako iki tol mėgtos veiklos);
 - 9.2.14. nenoras eiti mokyklą, stipriai suprastėję ugdymosi / mokymosi pasiekimai;
 - 9.2.15. vengimas persirengti kūno kultūros pamokose, oro sąlygas neatitinkančių drabužių nešiojimas (tai gali būti bandymas slėpti mėlynės ar kitus kūno sužalojimus);
 - 9.2.16. kitais asmens elgesio ar emocijų pokyčiais.
 10. Psichologinis smurtas gali pasireikšti:
 - 10.1. asmens atstūmimu, kai artimi asmenys įvairiais būdais ir priemonėmis demonstruoja, kad jis yra nemylimas ir nepageidaujamas;
 - 10.1.1. grubia kritika, menkinimu, „etikečių klįjavimu“;
 - 10.1.2. plūdimu, keikimu;
 - 10.1.3. šaukimu;
 - 10.1.4. žeminimu, menkinimu;
 - 10.1.5. erzinimu ir šaipymusi iš jo protinių galių ar fizinės išvaizdos;
 - 10.1.6. demonstruojamos meilės, dėmesio ar prisilietimų atmetimu;
 - 10.1.7. fiziniu ar emociniu vaiko apleistumu;
 - 10.1.8. išskyrimu / atskyrimu nuo likusios šeimos dalies;
 - 10.1.9. vartymu iš namų;
 - 10.1.10. neįleidimu namo, prisidengiant disciplinos tikslais ar baudimu;
 - 10.2. vaiko ignoravimu, kai suaugusieji dėl savo emocinių ar kitokių problemų (pvz.: psichikos sutrikimo, alkoholio vartojimo ar kt.) nėra pajėgūs atliepti vaiko emocinių poreikių, negali parodyti vaikui prierašumo ar rūpintis juo, nesidomi vaiku, nesuteikia jam švelnumo ar nepripažįsta vaiko buvimo; suaugusieji fiziškai yra šalia vaiko, tačiau emociškai jie nėra prieinami:
 - 10.2.1. nenuoseklus suaugusiojo atsakas ar jo nebuvimas į vaiko siekį užmegzti kontaktą;
 - 10.2.2. nesirūpinimas vaiko fiziniiais, socialiniais ir emociniais poreikiais;
 - 10.2.3. nesidomėjimas vaiko interesais, veikla, mokyklos reikalais, draugais, jų nepripažinimas;
 - 10.2.4. nelaikymas vaiko savu, jo nepripažinimas;
 - 10.2.5. neužtikrinama mokiniui medicininė priežiūra, saugi, švari aplinka;
 - 10.2.6. negebėjimas ar menkos pastangos apsaugoti vaiką nuo pavojingų ar žalingų jam

situacijų;

10.3. vaiko terorizavimu, kai suaugusieji grasina, šaukia ar keikia vaikus, išskiria vieną vaiką iš kitų jį kritikuodami, bausdami ar išjuokdami, baugina fizine žala, palikimu ar net mirtimi:

10.3.1. perdėtu vaiko erziniu, šaipymusi, rėkimu, keikimu;

10.3.2. grasinimu, vaiko arba kitų bauginimu, gąsdinimu vaiko akivaizdoje;

10.3.3. nenuspėjamu, nepagrįstu ir ekstremaliai intensyviu emocijų išliejimu ant vaiko;

10.3.4. žodiniiais suaugusiojo grasinimais sužaloti vaiką, save ar kitus;

10.3.5. priešišku kitiems šeimos nariams;

10.3.6. nenuoseklių ir nepagrįstų reikalavimų vaikui kėlimu;

10.3.7. vaiko pašiepimu ir menkinimu kitų akyse;

10.3.8. grasinimu atskleisti asmeninę ar trikdančią informaciją apie vaiką;

10.4. vaiko izoliavimu, kai suaugusieji riboja vaiko galimybes įsitraukti / dalyvauti įvairiose veiklose kartu su bendraamžiais, atriboja vaiką nuo jo raidai būtinos emocinės, socialinės stimuliacijos:

10.4.1. vaiko palikimu vieno ar be priežiūros ilgą laiką;

10.4.2. draudimu vaikui bendrauti su bendraamžiais ar draugais;

10.4.3. vaiko atskyrimu nuo įvairios jam būtinos emocinės ir socialinės aplinkos;

10.4.4. reikalavimu vaikui nuolat būti namuose / kambaryje;

10.4.5. vaiko atrijimu nuo žaidimų su bendraamžiais ir jį džiuginančių veiklų;

10.4.6. draudimu vaikui dalyvauti renginiuose, bendraamžių ar šeimos susitikimuose,

šventėse;

10.4.7. pernelyg griežtomis bausmėmis už vaiko amžiui įprastą elgesį;

10.4.8. vaiko skatinimu atsisakyti draugų ar socialinių kontaktų, kvietimų;

10.4.9. per didelę vaiko atstovų pagal įstatymą globa ir atsargumą, dėl kurio ribojamas vaiko patyrimas ir mokymasis;

10.5. vaiko socialiniu tvirkinimu, kai suaugusieji palaiko, pritaria ar skatina vaiko dalyvavimą nusikalstamoje ar vaiko amžiaus neatitinkančioje veikloje, leidžia stebėti žiaurų elgesį su gyvūnais, žiūrėti netinkamo seksualinio turinio vaizdus:

10.5.1. vaiko skatinimu ar apdovanojimu už neetišką ar nelegalų elgesį (pvz.: vagystes, melavimą, tyčiojimąsi);

10.5.2. vaiko skatinimu užsiimti prostitucija;

10.5.3. psichoaktyviųjų medžiagų parūpinimu vaikui arba jų vartojimu kartu su vaiku;

10.5.4. leidimu ar skatinimu įsitraukti į veiklas, kurios yra žalingos sau pačiam ar kitiems (pvz., lošimus);

10.6. vaiko išnaudojimu / eksploatavimu, kai suaugusieji manipuliuoja vaiku ar verčia jį dalyvauti veiklose, neatitinkančiose vaiko raidos etapo ir poreikių, deleguoja jo amžiaus neatitinkančią atsakomybę:

10.6.1. vaiko raidos lygį, galimybes ir pajėgumą viršijančiais suaugusiųjų lūkesčiais;

10.6.2. vaiko vertimu dalyvauti jam nenorimoje veikloje be pagrįstos priežasties;

10.6.3. vaiko amžiaus neatitinkančiu reikalavimu prižiūrėti / rūpintis tam tikrais asmenimis;

10.6.4. vaiko kaltinimu, gėdinimu, smerkimu dėl kitų elgesio (pvz., tam tikro asmens girtavimo);

10.6.5. pernelyg aukštais lūkesčiais namų ruošos ar kasdienių pareigų vykdymo srityje;

10.6.6. unikalių vaiko temperamento ir asmenybės savybių neigimu ir kita.

11. Psichologinis smurtas – sunkiausiai atpažįstama ir nustatoma smurto prieš asmenį forma, nes ji nepalieka žymių ant kūno, jo pasekmės pasireiškia tik vėliau, be to, sunku nustatyti ribą tarp vaiko auklėjimo (nuolatinio būgštavimo dėl vaiko laisvalaikio, jo vertimo užsiimti tam tikra veikla ar pan.) ir smurto. Psichologiniam smurtui priskirtinas pastovus vaiko poreikių netenkinimas, nuolatinis vaiko atstovų pagal įstatymą bendravimo su vaiku pobūdis, kuris žalojančiai veikia vaiko asmenybę ir trikdo visavertę jo asmenybės raidą.

12. Psichologinio smurto atpažinimo kriterijai:
 - 12.1. vaiko emociniai ir elgesio požymiai:
 - 12.1.1. perdėtas meilumas, lipšnumas su mažai pažįstamais žmonėmis;
 - 12.1.2. pasitikėjimo savimi stoka, nerimastingumas, perdėtas atsargumas;
 - 12.1.3. artimo ryšio su vaiko atstovais pagal įstatymą stoka (pvz., nesidžiaugia, kai vaiko atstovai pagal įstatymą ateina pasiimti iš ugdymo įstaigos);
 - 12.1.4. agresyvumas kitų mokinių ar gyvūnų atžvilgiu;
 - 12.1.5. vaiko amžiaus neatitinkančios žinios, kalba, elgesys (per daug suaugęs arba pernelyg vaikiškas);
 - 12.1.6. sunkumai valdyti stiprias emocijas, jų proveržius;
 - 12.1.7. atsiribojimas / atsitraukimas nuo tam tikro asmens;
 - 12.1.8. baimė, neapykanta tam tikro asmens atžvilgiu;
 - 12.1.9. socialinių įgūdžių stoka, mažai draugų;
 - 12.1.10. emocinis nebrandumas (lyginant su bendraamžiais);
 - 12.1.11. mikčiojimas, apsunkinta kalba;
 - 12.1.12. psichosomatiniai skundai (galvos, pilvo skausmai, pykinimas);
 - 12.1.13. depresija, uždarumas;
 - 12.1.14. save žalojantis elgesys: alkoholio vartojimas, pjaustymasis, suicidiniai bandymai;
 - 12.2. psichologinį smurtą prieš vaiką padeda atpažinti suaugusiųjų, psichologiškai smurtaujančių prieš vaiką, elgesio požymiai:
 - 12.2.1. nepagarbos vaikui demonstravimas;
 - 12.2.2. negatyvūs pasisakymai apie vaiką;
 - 12.2.3. nesirūpinimas medicininiais vaiko poreikiais;
 - 12.2.4. vaiko pravardžiavimas, viešas jo žeminimas;
 - 12.2.5. nuolatiniai grasinimai vaikui sukelti fizinę žalą arba vaiko vertimas stebėti kaip smurtaujama prieš jo mylimą asmenį ar gyvūną;
 - 12.2.6. nerealistinių lūkesčių vaiko atžvilgiu puoselėjimas;
 - 12.2.7. vaiko išnaudojimas namuose kaip tarno ar tam tikro asmens mažesniems vaikams prižiūrėti;
 - 12.2.8. vaiko įtraukimas į „suaugusiųjų reikalus“, pvz.: skyrybas, tam tikrų asmenų tarpusavio konfliktus.
13. Seksualinis smurtas prieš vaiką gali pasireikšti:
 - 13.1. seksualiniais santykiais su prasiskverbimu (analiniais, vaginaliniais, oraliniais);
 - 13.2. daiktų kišimu į lytinius organus;
 - 13.3. vaiko glostymu, lietim, bučiavimu, masturbavimu siekiant seksualiai pasitenkinti;
 - 13.4. vertimu glostyti ar masturbuoti tam tikrą asmenį, bučiuoti, čiulpti, kandžioti jo lytinius organus;
 - 13.5. lytinių organų demonstravimu vaikui;
 - 13.6. vertimu ar siūlymu vaikui nusirenginėti, masturbotis tam tikro asmens akivaizdoje;
 - 13.7. vaiko įtraukimu į pornografinę veiklą ar prostituciją;
 - 13.8. seksualinio pobūdžio kalbomis su vaiku, nepadorių gestų, pornografinio turinio medžiagos demonstravimu vaikui siekiant seksualinių tikslų.
14. Seksualinio smurto atpažinimo kriterijai:
 - 14.1. fiziniai požymiai:
 - 14.1.1. nėštumas;
 - 14.1.2. lytiniu keliu plintančios infekcijos;
 - 14.1.3. poodinės kraujosruvos, nubrodinimai išorinių lytinių organų, krūtų, sėdmenų, vidinių šlaunų paviršių srityje, kurių negalima paaiškinti atsitiktine trauma;
 - 14.1.4. nepaaiškinamas kraujavimas iš išorinių lytinių organų, makšties;
 - 14.1.5. patinimai, skausmas, niežėjimas analinėje ar išorinių lytinių organų srityje;

- 14.1.6. skausmingas šlapinimasis;
- 14.1.7. sunkumai sėdint ar vaikstant;
- 14.1.8. suplėšyti, dėmėti ar kruvini drabužiai;
- 14.1.9. sutrikęs miegas, valgymo sutrikimai;
- 14.2. emocijų ir elgesio požymiai:
 - 14.2.1. nuolatinis savo genitalijų lietimasis, trynimas (net iki skausmo);
 - 14.2.2. viešas masturbavimasis, nesiliaujantis net ir vaiką sudrausminus;
 - 14.2.3. vaiko amžiaus neatitinkančios seksualinės žinios, atviras įvairių seksualinių dalykų klausinėjimas (net ir nepažįstamų žmonių);
 - 14.2.4. seksualinio turinio žaidimai; žaidžiant demonstruojama agresija, priešiškus savo arba priešingai lyčiai;
 - 14.2.5. lytinio akto su kitais vaikais imitavimas;
 - 14.2.6. daiktų kišimas sau ar kitiems į vaginą, užpakalį;
 - 14.2.7. nusirenginėjimas nuogai arba įkyrūs prašymai, kitų nurenginėjimas;
 - 14.2.8. savo kūno gėdijimasis / nekontingencija / bjaurėjimasis juo;
 - 14.2.9. suaugusiojo lietimasis, „gundymas“, įmantrus, provokuojantis elgesys;
 - 14.2.10. vengimas nusirengti prie kitų žmonių (pvz., per kūno kultūros pamokas);
 - 14.2.11. susivaržymas, susikaustymas, įtampa judant, žaidžiant, sportuojant;
 - 14.2.12. įtampa, sustingimas, baimė būti suaugusių žmonių liečiamu, keliamu, apkabinamu;
 - 14.2.13. tam tikrų konkrečių vietų baimė, vengimas (pvz.: vonios ar tualetų kambario, tamsių vietų);
 - 14.2.14. seksualinio turinio detalių, simbolių piešimas;
- 14.3. vaikams, patiriantiems seksualinį smurtą, gali pasireikšti ir kiti, nespecifiški požymiai, kurie galimi ir esant kitokio pobūdžio problemoms:
 - 14.3.1. pernelyg nuolankus, paklusnus elgesys;
 - 14.3.2. socialinių kontaktų vengimas, izoliacija;
 - 14.3.3. nesidomėjimas iki tol mėgta veikla;
 - 14.3.4. artumo, intymumo, fizinio kontakto baimė;
 - 14.3.5. dėmesio koncentravimo sunkumai;
 - 14.3.6. nepasitikėjimas suaugusiais;
 - 14.3.7. konkrečių asmenų baimė ar baimė likti vienam su tam tikru asmeniu;
 - 14.3.8. depresija, suicidiniai bandymai;
 - 14.3.9. agresyvus elgesys;
 - 14.3.10. apetito sutrikimai;
 - 14.3.11. miego sutrikimai, naktiniai košmarai, baimė eiti miegoti;
 - 14.3.12. regresyvus elgesys;
 - 14.3.13. piktnaudžiavimas psichoaktyviomis medžiagomis.
- 15. Nepriežiūra gali pasireikšti:
 - 15.1. fiziniu apleistumu: nesirūpinama vaiko maistu (ar jis nemaitinamas), apranga, higiena (pvz.: verčiamas vaikščioti purvinais, prasmirdusiais drabužiais), fizine sveikata (pvz.: ne pagal vaiko fizines jėgas skiriami namų ruošos darbai, susirgus nekviečiamas gydytojas, neperkami vaistai), saugia aplinka (pvz.: vaikas išvejamas iš namų, paliekamas mokykloje po darbo valandų, gyvena šaltuose namuose, paliekamas ilgą laiką be suaugusiųjų priežiūros);
 - 15.2. emociniu apleistumu: netenkinami vaiko psichologiniai poreikiai (pvz.: nebendraujama su vaiku, nesidomima jo interesais);
 - 15.3. socialiniu apleistumu: nesirūpinama vaiko išsilavinimu, socializacija.
- 16. Nepriežiūros atpažinimo kriterijai:
 - 16.1. mokinys per menkai lyginant su savo bendraamžiais fiziškai išsivystęs (pvz., mažo svorio, ūgio), kai tam nėra medicininių priežasčių;

- 16.2. netvarkinga mokinio išvaizda – murzinas, purvini drabužiai, suplyšusi avalynė;
- 16.3. mokinio apranga neatitinkanti sezono, oro sąlygų;
- 16.4. mokinio dantys išgedę ir netaisomi, negydomos burnos ertmės ligos;
- 16.5. mokinio mieguistas, sunkiai susikaupia, apatiškas;
- 16.6. mokinyš nuolat alkanas, vagiliauja maistą;
- 16.7. mokinyš neturi būtiniausių mokyklinių priemonių;
- 16.8. mokinyš gali vagiliauti įvairius daiktus iš mokyklos, grupės / klasės vaikų;
- 16.9. mokinyš nereguliariai lanko mokyklą, vaiko teisėti atstovai pagal įstatymą nesilaiko, pažeidžia mokyklos vidaus tvarkos taisykles (pvz.: vėluoja į pamokas, praleidžia jas be pateisinamos priežasties);
- 16.10. mokinyš pastebimas elgetaujantis, valkataujantis po pamokų;
- 16.11. mokinyš neturi socialių įgūdžių ar jie nepakankami jo amžiui;
- 16.12. žemas savęs vertinimas, mokinyš – itin paklusnus;
- 16.13. mokinyš turi žalingų įpročių.
- 17. Smurtas artimoje aplinkoje gali pasireikšti ir kitomis formomis ir (ar) požymiais.

III SKYRIUS

DARBUOTOJŲ VEIKSMAI, KILUS ĮTARIMUI DĖL GALIMO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE

18. Pokalbio su mokiniu, galimai patyrusiu smurtą artimoje aplinkoje, ypatumai pateikiami Priede Nr. 1.

19. Darbuotojo atliekami veiksmai, kai bendraujama su smurtą artimoje aplinkoje patyrusiu asmeniu:

1) išklauso ir užfiksuoja asmens sakomus faktus ir kitas reikšmingas aplinkybes; 2) pasitiksina ar teisingai suprato išdėstytas aplinkybes; 3) padėkoja, kad pasitiki juo ir dalinasi informacija; 4) akcentuoja, kad smurtinis elgesys yra nepriimtinas, nepateisinamas jokiais aplinkybėmis; 5) pasiteirauja ar kreipėsi į policiją, ar ieškojo pagalbos, ar kreipėsi į emocinės paramos linijas; 6) suteikia informaciją apie specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (Moterų informacijos centras, tel. nr. +370 6 5095 216, el. p. skpc@lygus.lt), emocinės paramos linijas Vaikų linija tel. nr.116 111, Jaunimo linija tel. nr. 0800 28888).

19. Darbuotojo atliekami veiksmai, kai bendraujama su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu:

1) išklauso ir užfiksuoja asmens sakomus faktus ir kitas reikšmingas aplinkybes; 2) pasitiksina ar teisingai suprato išdėstytas aplinkybes; 3) padėkoja, kad pasitiki juo ir dalinasi informacija; 3) akcentuoja, kad smurtinis elgesys yra nepriimtinas, nepateisinamas jokiais aplinkybėmis; 4) pasiteirauja ar kreipėsi į policiją, ar ieškojo pagalbos, ar kreipėsi į emocinės paramos linijas; 5) suteikia informaciją apie specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (Moterų informacijos centras, tel. nr. +370 6 5095 216, el. p. skpc@lygus.lt), emocinės paramos linijas Vaikų linija tel. nr.116 111, Jaunimo linija tel. nr. 0800 28888).

20. Darbuotojas, kuris pagrįstai įtaria smurtą artimoje aplinkoje, turi kaip įmanoma greičiau, tačiau ne vėliau kaip per 24 val. nuo informacijos sužinojimo, informuoti Vilniaus Antakalnio gimnazijos direktorių (toliau – Direktorius) apie įtariamą atvejį ir pateikti visą turimą ir žinomą informaciją.

21. Direktorius, gavęs informaciją apie įtariamą smurto artimoje aplinkoje atvejį, nedelsiant įvertina visas žinomas aplinkybes ir priima sprendimą dėl informavimo specializuotą kompleksinės pagalbos centrą apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį, o apie smurtą patyrusį asmenį – specializuotos kompleksinės pagalbos centrą ir policiją.

22. Direktoriumi, priėmus sprendimą informuoti specializuotą kompleksinės paramos centrą ar policiją, apie tai informuojamas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar

smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo.

23. Informacija apie įstaigos vykdomą asmens duomenų tvarkymą, nurodyta Reglamento 13 straipsnyje, duomenų subjektams (ar jų atstovams), pateikiama pagal patvirtintą formą (Priedas Nr. 3) pasirašytinai arba elektroniniu paštu, ar per įstaigos naudojamą elektroninį dienyną bei skelbiama įstaigos interneto svetainės skiltyje „Asmens duomenų apsauga“.

24. Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui ir policijai, pateikiami šie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio asmens ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens duomenys: vardas, pavardė, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas. Jeigu smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo ar smurtą patyręs asmuo yra nepilnametis, specializuotam kompleksinės pagalbos centrui ir policijai perduodami ir šio nepilnamečio atstovo pagal įstatymą asmens duomenys (atstovo pagal įstatymą vardas, pavardė, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas, nepilnamečio vardas, pavardė).

25. Pranešimas specializuotos kompleksinės pagalbos centrui rengiamas pagal Tvarkos aprašo priedo Nr. 2 formą (jeigu asmuo yra nepilnametis) arba Tvarkos aprašo priedo Nr. 3 formą (jeigu asmuo yra pilnametis).

26. Informacija apie asmenis patyrusius smurtą artimoje aplinkoje arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų, įskaitant jų asmens duomenis, gali būti žinoma tik tiems darbuotojams, kuriems būtina tokią informaciją žinoti, t. y. darbuotojui, kuris gavo informaciją apie įtariamą smurtą artimoje aplinkoje, įstaigos vadovui bei raštinės darbuotojui tiek, kiek būtina dokumentų parengimui, išsiuntimui bei jų saugojimui teisės aktuose nustatyta tvarka.

27. Paruoštas pranešimas gavėjams siunčiamas apsaugotas slaptažodžiu, kuris sudarytas iš bent 8 ženklų (didžiųjų ir mažųjų raidžių, skaičių ir specialiųjų simbolių). Slaptažodis adresatui perduodamas atskirai, jeigu įmanoma kitomis ryšio priemonėmis (pavyzdžiui, pranešimas siunčiamas el. paštu, slaptažodis perduodamas telefonu). Jeigu neįmanoma slaptažodžio perduoti kitomis ryšio priemonėmis, gali būti perduodamas ta pačia priemone, tačiau skirtingais pranešimais (pavyzdžiui, pranešimas išsiunčiamas el. paštu, po kurio laiko sukuriamas atskiras el. pašto pranešimas su slaptažodžiu). Šiuo atveju turėtų dalyvauti du įstaigos darbuotojai (iš kurių vienas įstaigos vadovas), kurie įsitikintų, jog siunčiama tinkamam gavėjui. Šios nuostatos su būtinais pakeitimais taikomos ir korespondencijai tarp duomenų valdytojo darbuotojų.

28. Informacija apie asmenis patyrusius smurtą artimoje aplinkoje arba asmenis, kurie patiria smurto artimoje aplinkoje pavojų, įskaitant jų asmens duomenis, gali būti žinoma tik tiems darbuotojams, kuriems būtina tokią informaciją žinoti, t. y. darbuotojui, kuris gavo informaciją apie įtariamą smurtą artimoje aplinkoje, įstaigos vadovui bei raštinės darbuotojui tiek, kiek būtina dokumentų parengimui, išsiuntimui bei jų saugojimui teisės aktuose nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Šis Tvarkos aprašas atnaujinamas (peržiūrimas, keičiamas, papildomas, rengiamas naujas) ne rečiau kaip kartą per metus arba pasikeitus teisės aktams, kurie reglamentuoja smurto artimoje aplinkoje prevenciją. Už šio Tvarkos aprašo atnaujinimą atsakingas direktoriaus pavaduotojas ugdymui, organizuojantis vaiko gerovės komisijos darbą.

30. Vilniaus Antakalnio gimnazijos darbuotojai su Tvarkos aprašo nuostatomis bei jų pakeitimais supažindinami pasirašytinai.

31. Vilniaus Antakalnio gimnazijos darbuotojas, kuris pagrįstai įtarė smurtą artimoje aplinkoje, privalo duomenų apsaugos pareigūną informuoti el. paštu dap@duomenu-sauga.lt apie šio Tvarkos aprašo taikymo praktiką bei pateikti pasiūlymus dėl tvarkos tobulinimo.

DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Vilniaus Antakalnio gimnazijos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš mokinį požymius mokinio kūne, elgesyje, emocijose ar mokinio atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su mokiniu darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje, kabinete), kad mokinio nerimas sumažėtų;
- ✓ atsisėsti šalia mokinio arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- ✓ klausti mokinio, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz., „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ✓ ramiai išklausti mokinį, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek mokinys nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam mokinys atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti mokinį, jis gali daugiau nebeapasakoti arba atsiimti savo žodžius;
- ✓ tikėti mokiniu: jei mokinys prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei mokinys išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- ✓ nuraminti mokinį, palaikyti jį. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti mokinio: svarbu yra mokiniui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;
- ✓ skatinti mokinį pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad mokinys patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus mokiniui žodžius, sąvokas, atitinkančias mokinio amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosius ugdymosi poreikius;
- ✓ suprasti, kad mokinys gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei mokinį seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, mokinys gali išgyventi labai prieštarigus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- ✓ patvirtinti mokiniui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- ✓ klausytis mokinio ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus. Svarbu patikinti mokinį, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti;
- ✓ paaiškinti mokiniui (atsižvelgiant į mokinio amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų imsis darbuotojas vaikui apsaugoti;
- ✓ būti prieinamam mokiniui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintimis ir jausmais.

Rekomenduojama mokinio papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant mokinio kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam mokinys yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, mokinio supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip mokinys jautėsi po smurtinio įvykio. Darbuotojas turėtų įvertinti, kiek mokinio pasakojimas galimai realistiškas, ar mokinio nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant mokinio rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o mokinys sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie mokinio patiriamą smurtą galima, kai mokinio sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas..

Kalbantis su mokiniu neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- ✓ versti mokinį detaliam pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti mokinį apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausti mokinio, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai mokiniui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su mokiniu; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritoriniai skyriai;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neaptarinėti informacijos su įvykiu nesusijusiems asmenims.

SVARBU: darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

VILNIAUS ANTAKALNIO GIMNAZIJA

Savivaldybės biudžetinė įstaiga. Antakalnio g. 29, LT-10312 Vilnius. Tel. (8~5) 234 1802
 El.p. rastine@antgim.lt. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302817872

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

Data

Nr.

PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ

Vilniaus Antakalnio gimnazija, vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str., 4 d., informuoja apie nepilnametį vaiką, patiriantį smurto artimoje aplinkoje pavojų ir (ar) patyrusį smurtą artimoje aplinkoje.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio vaiko vardas, pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą vardas ir pavardė	
Vaiko atstovo pagal įstatymą kontaktiniai duomenys: telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas Pavardė

El. pašto adresas

VILNIAUS ANTAKALNIO GIMNAZIJA

Savivaldybės biudžetinė įstaiga. Antakalnio g. 29, LT-10312 Vilnius. Tel. (8~5) 234 1802

El.p. rastine@antgim.lt. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302817872

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrui

El. p. skpc@lygus.lt

Data

Nr.

PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ PATIRIANTĮ AR SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE PATYRUSĮ ASMENĮ

Vilniaus Antakalnio gimnazija, vadovaujantis Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo 13 str., 4 d., informuoja apie smurtą artimoje aplinkoje patyrusį ar smurtą artimoje aplinkoje patiriantį asmenį.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančio ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusio asmens (toliau – PPA) vardas, pavardė	
PPA kontaktiniai duomenys, kuriais galima susisiekti: telefono ryšio numeris ir (ar) el. pašto adresas	
Trumpas įvykio/situacijos apibūdinimas	

Informaciją pateikusio subjekto kontaktai:

Vardas Pavardė

El. pašto adresas